

Бібліографічний список:

1. Коляда С. П., Пасічник Т. О., Глуха Г. Я. 2011. Погляд на управління транскордонним регіоном як суб'єктом господарювання. *Європейський вектор економічного розвитку*, 2 (11). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ever/2011_2/15.pdf
2. Проблеми розвитку транскордонного співробітництва України в умовах розширеного ЄС .2009. ред. Мікули Н., Борщевського В., Васильціва Т. Львів: Ліга Прес. с. 436 Доступно: <http://lv.niss.gov.ua/content/articles/files/Binder2-804f2.pdf>.
3. Чучка І.М., Молдавчук Р.І. 2010. Транскордонне співробітництво в контексті економічної безпеки України. *Актуальні проблеми економіки*, 9 (111). с. 92–98.

Войнич Л.Й.,

**к.е.н., доцент кафедри менеджменту
імені професора Є.В. Храпливого**

Балаш Л.Я.,

**к.е.н., доцент кафедри менеджменту
імені професора Є.В. Храпливого**

Львівський національний аграрний університет

**УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

Однією з головних цілей спільної сільськогосподарської політики Європейського союзу стосовно розвитку аграрного сектору є забезпечення фермерів прийнятним рівнем життя (сприяючи більш конкурентоспроможному і сталому розвитку сільського господарства і розвитку сільської місцевості). В умовах ринкової економіки та зростання конкуренції на ринку питання підвищення конкурентоспроможності продукції набуває дедалі більшої актуальності. Сучасні умови розвитку характеризуються поглибленням інтеграційних процесів, лібералізацією умов торгівлі сільськогосподарськими товарами, орієнтацією на зовнішні ринки, а також підвищеною увагою до якості продукції. Проблема конкурентоспроможності посідає одне із провідних місць в економічному аналізі різних суб'єктів господарської діяльності, що пояснюється об'єктивним посиленням міжнародної та внутрішньої конкуренції. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції [1].

Доцільність інтеграції в аграрному секторі з ЄС несе певні кон'юнктурні вигоди українським сільськогосподарським товаровиробникам. По-перше, європейський ринок найдорожчий; по-друге, найприбутковіший; по-третє, із стандартизованою продукцією високої якості. За умови, що аграрний сектор України працюватиме за європейськими нормами та правилами, що вимагає й САП ЄС, країна отримає рівні умови торгового партнерства не лише на європейських, але й на світовому ринках. Таким чином, якість виробленої продукції — важливий чинник конкуренції та необхідна передумова успішної діяльності аграрних підприємств. Однак варто розуміти, що підвищення якості сільськогосподарської продукції — завдання складне і затратне, однак виправдане. Також рівень якості не може бути постійною величиною. Але на кожному часовому етапі якість продукції має бути оптимальною, тобто такою, що максимально задовольняє потреби споживачів за умови відносно мінімальних затрат на її досягнення [2].

Конкурентоспроможність галузей АПК формують такі фактори як: стан розвитку досліджуваної галузі; державна підтримка; вплив інтеграційних процесів на розвиток сільського господарства. Основною передумовою виробництва якісної продукції є державна політика та державне регулювання. Регулювання виробництва сільськогосподарської продукції повинно передбачати реалізацію комплексу заходів: відповідна законодавча база та напрацювання механізму санкцій; напрацювання державної політика; відповідна кредитна система; податкове та митне регулювання.

На думку Дем'яненко С.І., важливими передумовами підвищення конкурентоспроможності галузей сільського господарства є: напрацювання заходів по стандартизації і сертифікації аграрного сектора; формування інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції; розвиток дорадчих центрів в сільському господарстві; розвиток нових форм господарювання; безперервна співпраця виробників продукції сільського господарства та дослідних установ; підвищення якості продукції сільського господарства за рахунок застосування інновацій [2].

Беручи до уваги специфіку виробництва продукції сільського господарства, забезпечити конкурентоспроможність продукції враховуючи якісні характеристики можна дотримуючись вимог раціоналізації технологічного процесу. Також для забезпечення якості продукції, необхідно проводити тотальний контроль якості від початку виробництва до моменту надходження її до споживача, що повинно зводитись до відповідності нормативних документів (стандарти, технічні умовами, сертифікати, свідоцтва якості) як національного, так і міжнародного характеру [3, с. 106].

Невідповідність сільськогосподарської продукції європейським стандартам та невідповідність законодавства України є вагомою проблемою зниження виробничих потужностей. Вирішення даних проблем пропонується

шляхом підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, основними з яких є [4]:

- використання інновацій у виробництві шляхом підвищення інвестиційної привабливості агробізнесу;
- управління ризиками виробничої діяльності;
- постійний аналіз зовнішнього середовища;
- удосконалення маркетингової стратегії;
- підвищення кваліфікації трудових ресурсів;
- постійний контроль за якістю виробництва;
- формування належної нормативно-правової бази;
- розширення ринків збуту продукції.

Необхідною передумовою у сфері забезпечення високого рівня якості та конкурентоспроможності продукції сільського господарства є використання в аграрному секторі економіки системи загального менеджменту якості – Total Quality Management.

TQM – тотальний менеджмент якості – так званий метод управління, що широко використовувався ще у середині 80х рр. минулого століття. Дана концепція забезпечення якості виробничого процесу виникла в Японії. Загальне розуміння TQM як менеджменту якості зводиться до усвідомлення управлінського підходу керівництва підприємством, визначним елементом якого є контроль якості, заснованого на участі усіх учасників виробничого процесу та спрямованого на досягнення успіху в довгостроковій перспективі шляхом задоволення потреб споживачів та отримання користі для підприємства, так і суспільства загалом. Парадигма TQM містить у собі систему принципів, яка допомагає щонайкраще використовувати наявні ресурси організації.

Основні принципи менеджменту якості покладено в основу формування стандартів та системи управління якістю, що входять до ISO 9000. Існує вісім принципів менеджменту якості (TQM):

1) задоволення вимог і очікувань споживача. Основна місія функціонування організації - задоволення поточних й майбутніх потреб, виконання вимог споживачів і намагання перевершити їхні очікування;

2) виховання лідерів, які досконало знають свою справу, сповідують філософію компанії і можуть навчити цьому інших;

3) залучення працівників. В основу покладено формування стійкої організаційної культури з довгостроковими ціннісними орієнтирами та переконаннями, які поділяють і приймають усі без винятку працівники компанії. Стійка організаційна культура – це постійна командна праця. Освоїти роботу в команді має кожен;

4) використання виключно надійної, випробуваної технології. Основне призначення технологій – це допомагати людям, а не замінювати їх. Нові

технології часто ненадійні і важко піддаються стандартизації, тому перш ніж вводити їх, необхідно провести тестування в реальних умовах. Одночасно варто розуміти значимість використання новітніх технологій;

5) стандартизація завдань – основа безперервного вдосконалювання і делегування повноважень співробітникам. В основу принципу покладено формування багажу знань щодо процесу виробництва та стандартизації найкращих на даний момент методів виробництва;

6) постійне поліпшення. Постійне поліпшення діяльності організації в цілому варто розглядати як її незмінну мету;

7) прийняття рішень, заснованих на фактах. Ефективні рішення ґрунтуються на аналізі даних і інформації;

8) взаємовигідні відносини з постачальниками.

Реалізація основних принципів TQM є особливо актуальним в контексті формування сучасних виробничих систем в Україні, що дозволяє зробити наступні узагальнення:

1. Людський ресурс як ключовий фактор розвитку сучасних сільськогосподарських підприємств, потребує ефективного управління на основі застосування сучасних методів організації виробництва.

2. Створення сприятливих можливостей для інноваційних перетворень виробничих систем. Цього можна досягти лише за тісної співпраці між працівниками та адміністрацією. Висока ефективність їх ділової взаємодії і є ключем до успіху функціонування будь-якої виробничої системи. Визначальним елементом тісної співпраці є належна мотивація.

3. Ідея ощадливості повинна стати філософією функціонування українських підприємств. Потребує опрацювання концепція ощадливого використання ресурсів (Lean manufacturing) з одночасним покращанням якості продукції.

4. Еластичність та оперативне реагування на інноваційні потреби ринку, ефективне використання ресурсів виробничої системи може бути забезпечено завдяки організації використання «гнучкого» виробничого обладнання, чого можна досягти завдяки диверсифікації діяльності (Economies of scope).

6. Збільшення витрат на впровадження цифрових технологій. Саме цифрові ресурси сьогодні стають вирішальним джерелом розвитку виробничих систем, забезпечуючи як оперативність, так і стратегічність прийняття правильних управлінських рішень.

Варто зазначити, що японська система управління найчастіше представлена в промисловості, оскільки саме великі компанії стали успішними завдяки їй. Однак ця система може бути успішно використана в інших галузях, зокрема в сільському господарстві.

Європейський аграрний ринок має свої особливості, під впливом яких формується кон'юнктура та система зовнішньоекономічних відносин з Україною у торгівлі сільськогосподарською продукцією. Перспективи покращення агроторговельної ситуації між Україною та ЄС залежать від багатьох чинників, серед яких ключову роль відіграють правила та норми, які закладені в умови Угоди про ЗВТ, що відповідає принципам СОТ та визначає стратегічні орієнтири вітчизняної та європейської аграрної політики. Незважаючи на певні складнощі та довготривалість активізації євроінтеграційного процесу в аграрному секторі економіки України, можна відзначити достатній рівень його прогнозованості. З огляду на це потребують подальшого удосконалення кон'юнктурні напрями розвитку вітчизняного аграрного сектора.

Бібліографічний список:

1. Варшавська Н.Г. 2017. Аналіз конкурентного середовища європейського аграрного ринку. *Ефективна економіка. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, 12. Ч.1. с.58-60
2. Дем'яненко С.І. 2005. Інноваційне зростання – основа стабільності агропромислового комплексу. *Наука та інновації. Сільськогосподарські і аграрні технології*, 1. Вип. 1. с. 87-98.
3. Драган О. І. 2006. *Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти*. Київ: Держ. академія керівних кадрів культури і мистецтв, с.160
4. Кваша С.М. 2003. Конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції в умовах вступу України до СОТ. *Економіка України*, 10. с. 79-86.

Дуляба Н. І.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту та
міжнародного підприємництва
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРІОРИТЕТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ М. ПУСТОМИТИ ТА С. НАВАРІЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграційні процеси стали невід'ємними реаліями та стратегічними прагненнями України. Інтеграція в європейський політичний, економічний і гуманітарний простір є стратегічним орієнтиром і системоутворювальним чинником розвитку держави. Складовими процесу